

Lilija MARTYNEĆ

Model organizacji samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej

Opis problemu. W podstawowych wytycznych dotyczących edukacji uczniów klas 1-11 ukraińskich szkół ogólnokształcących stwierdzono, że edukacja, jako najważniejszy priorytet w edukacji, powinna stać się organicznym elementem działalności pedagogicznej, włączonym do ogólnego procesu uczenia się i rozwoju [2]. Najważniejszymi zadaniami edukacji są: kształtowanie odpowiedzialności obywatelskiej i samoświadomości prawnej, duchowości i kultury, inicjatywności, niezależności, tolerancji, umiejętności skutecznego socjalizowania się w społeczeństwie oraz aktywnej adaptacji na rynku pracy.

W postawionych warunkach nowe wymagania są stawiane również systemowi edukacji ogólnej, której wartością jest humanizacja i demokratyzacja relacji między podmiotami przestrzeni edukacyjnej. Jest to szczególnie ważne w stosunku do szkół średnich.

Jednak ukształtowane modele edukacji mało koncentrują się na przygotowaniu osobowości, zdolnej i chętnej do wzięcia odpowiedzialności w sytuacji zmian społecznych, nie dają przedstawienia o organizacji

samorządu studenckiego jako środka samorozwoju jednostki. Tak więc nie jest zapewniona możliwość administracji publicznej w edukacyjnej przestrzeni Ukrainy ukierunkowanej na humanizację i demokratyzację. Powyższe potwierdza aktualność badania na poziomie społeczno-pedagogicznym.

Na poziomie naukowo-teoretycznym aktualność badania problemu organizacji samorządu uczniowskiego w placówkach edukacyjnych rośnie ze względu na zapotrzebowanie na praktykę pedagogiczną ugruntowanych naukowo podejść do organizacji samorządu osobowości, która realizowana jest w przestrzeni systemu edukacyjnego instytucji edukacyjnej.

Obecnie istnieje wiele badań w dziedzinie organizacji samorządu uczniowskiego. Jednocześnie organizacja samorządu uczniowskiego ma wiele charakterystycznych cech, szczególną specyfikę i odgrywa ważną rolę w rozwoju zawodowym, ale nie jest wspierana przez wystarczająco opracowane wsparcie naukowe i metodyczne.

Na poziomie naukowym i metodycznym aktualność badań jest związana ze zrozumieniem możliwości samorządu uczniowskiego w zakresie samorozwoju osobowości ucznia w procesie edukacji profilowej.

Udział w działaniach dotyczących organizacji samorządu uczniowskiego pozwala uczniowi stać się przedmiotem i podmiotem własnej transformacji, celowo określając zmianę w rozwoju cech osobowości. Jednocześnie potencjał samorządu uczniowskiego w celu samorozwoju osobowości ucznia nie jest wystarczająco wykorzystywany w ogólnokształcących placówkach edukacyjnych, co doprowadziło do wyboru tego zagadnienia.

Analiza najnowszych badań i publikacji. Problem samorządu nie jest zasadniczo nowy dla ukraińskich instytucji edukacyjnych. Retrospekcja rozwoju samorządu uczniowskiego w edukacji narodowej pozwala zaznaczyć kilka etapów rozwoju problemu z końca XIX - początku XXI wieku, odpowiadających okresom demokratyzacji administracji publicznej. Największy wkład w rozwój problemu samorządu uczniowskiego wnieśli I. Ivanov, V. Karakovsky, A. Makarenko, A. Tubelsky, S. Shatsky. Zjawisko samorządu uczniowskiego można postrzegać jako proces zakładający efekty, i jako spójną organizację samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej instytucji edukacyjnej.

Rozwiązanie wcześniej nierozwiązanych części problemu. Przy tym specyfika organizacji samorządu uczniowskiego w zakresie

definiowania funkcji i poziomów organizacji, jej wpływ na kształtowanie się osobowości, samorozwój osobowości uczniów szkół średnich, nie jest wystarczająco rozwinięta w teorii i praktyce pedagogicznej.

Celem artykułu jest teoretyczne uzasadnienie modelu organizacji samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej instytucji edukacyjnej.

Wyłożenie głównego materiału. Naukowemu rozwojowi modelowania poświęcone są prace znanych naukowców, np. M. Vartofsky, E. Romanov, V. Shtoff i E. Yakovlev.

Według tych autorów skonstruowanie modelu oznacza przeprowadzenie materialnej lub wyobrażonej symulacji naprawdę istniejącego systemu poprzez stworzenie specjalnych analogów, w których są odtwarzane zasady organizacji i funkcjonowania tego systemu.

W ramach badania opieraliśmy się również na opinii amerykańskiego filozofa M. Wartofsky'ego, który definiuje model jako prototyp działania zorientowanego na przyszłość. Według naukowca „modele są wysoce wyspecjalizowanymi częściami naszego wyposażenia technicznego, których specyficzne funkcje mają tworzyć przyszłość ...” i reprezentują „nie tylko jakiś byt, ale raczej sposób działania, który reprezentuje ten byt. W tym sensie modele są zarówno ucieleśnieniem celów, jak i narzędziami do realizacji tych celów ... Model jednocześnie uwzględnia cel i gwarantuje jego realizację” [1, s. 124].

W związku z pojęciem „modelu” pojęcie „modelowania” ma również wiele interpretacji w literaturze filozoficznej i naukowo-pedagogicznej. Metoda modelowania jest niezbędna do zbudowania i udoskonalenia modelu organizacji samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej. Modelowanie organizacji samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej, które uważa się za praktyczne, opiera się na analizie literatury naukowej i metodycznej dotyczącej tego problemu oraz aktualnych modeli organizacji samorządu uczniowskiego.

W badaniu określiliśmy organizację samorządu uczniowskiego jako rezultat celowego wysiłku pedagogicznego na rzecz rozwoju zespołu uczniowskiego, który sprzyja kształtowaniu cech obywatelskich członków zespołu, angażując ich w zarządzanie sprawami szkolnymi i tworząc działające organy samoorganizacji, mające prawdziwe prawa i obowiązki.

W oparciu o systematyczne, synergiczne i zorientowane na osobowość podejścia opracowaliśmy strukturalno-funkcjonalny model organizacji

samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej, koncentrujący się na samorozwoju osobowości ucznia w procesie edukacyjnym.

Model strukturalny i funkcjonalny zakłada obecność komponentów strukturalnych i funkcjonalnych. Do elementów strukturalnych modelu odnosimy: cel, zadania, treść (określone obszary działalności), strukturę organizacyjną, wynik. Elementem funkcjonalnym w naszym modelu jest cykl funkcji zarządzania, który pozwala odzwierciedlać proces edukacyjny w ruchu, zmianie, rozwoju. Łączny przedmiot placówki edukacyjnej i kryteria wydajności są elementami wspierającymi modelu.

Strukturę organizacyjną samorządu w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej przedstawiono w postaci czterech współdziałających poziomów, które odzwierciedlają mechanizmy wdrażania modelu.

Poziom IV - strategiczny – poziom samorządu zespołu uczniowskiego
(konferencja - rada uczniowska - przewodniczący rady uczniowskiej)

Poziom III - taktyczny - poziom jednostki strukturalnej samorządu
uczeniowskiego (centrum samorządu uczniowskiego - koordynator
centrum samorządu uczniowskiego)

II poziom - operacyjny – poziom samorządu grupy uczniowskiej (rada
grupy uczniowskiej - przewodniczący rady grupy uczniowskiej)

I poziom – operacyjno-wykonawczy - poziom indywidualnego
samorządu ucznia (uczeń jako system samoorganizujący się)

Rysunek 1. Struktura organizacyjna samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej

Tabela1. Obszary działalności organizacji samorządu uczniowskiego

Nr	Obszar działalności	Przedmiot działalności
1.	Informacyjno-analityczny	System działań na rzecz rozwoju przestrzeni informacyjnej poprzez pozyskiwanie, analizę i uogólnianie informacji o osobliwościach i wynikach rozwoju systemu edukacyjnego ogólnokształcącej placówki edukacyjnej w różnych środkach masowego przekazu
2.	Edukacyjny	System działań służących kształtowaniu wartości absolwenta poprzez organizację wsparcia pedagogicznego dla uczniów mających trudności w nauce i uczniów, którzy dobrze opanowują programy edukacyjne. W tym obszarze organizowane jest szkolenie liderów samorządów uczniowskich.
3.	Sportowo-rekreacyjny	System działań kształtujących wartość zdrowego stylu życia uczniów poprzez organizację zajęć sportowych i rekreacyjnych oraz sekcji sportowych.
4.	Artystyczno-twórczy	System działania na rzecz kształtowania wartości kultury, otwierania i realizacji potencjału artystycznego i twórczego uczniów ogólnokształcących szkół poprzez prowadzenie zbiorowych spraw twórczych różnego poziomu: szkoły, grupy.
5.	Spółeczno-psychologiczny	System działań na rzecz rozwoju wsparcia społecznego i psychologicznego dla uczniów szkoły w procesie edukacyjnym poprzez organizację wsparcia społecznego i wsparcia psychologicznego procesu edukacyjnego ogólnokształcącej placówki edukacyjnej.
6.	Organizacyjno-gospodarczy	System działania w zakresie przestrzegania zasad porządku wewnętrznego i utrzymania czystości i komfortu w szkole i na otaczających ją terenach poprzez organizację dyżurów, sprzątania, sprzątania ogólnego, akcji czystości itp.

1. Poziom organizacji samorządu indywidualnego to poziom samorządu ucznia ogólnokształcącej placówki edukacyjnej.
2. Poziom organizacji samorządu zbiorowego to poziom samorządu grupy uczniowskiej.
3. Poziom organizacji samorządu zespołowego to poziom samorządu jednostki strukturalnej samorządu uczniowskiego ogólnokształcącej placówki edukacyjnej.
4. Poziom organizacji samorządu zespołowego to poziom samorządu zespołu uczniowskiego ogólnokształcącej placówki edukacyjnej.

Strukturę organizacyjną samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej przedstawiono na rysunku 1.

Łączny przedmiot organizacji samorządu studenckiego w systemie edukacyjnym reprezentowany jest przez uczniów i pedagogów ogólnokształcącej placówki edukacyjnej. Specyfikacja przedmiotu odbywa się na różnych poziomach samorządu uczniowskiego.

Realizacja zadań odbywa się poprzez konkretne obszary działalności organizacji samorządu uczniowskiego, odzwierciedlające proces edukacyjny w ogólnokształcącej placówce edukacyjnej. Do tych obszarów należą: informacyjno-analityczny, edukacyjny, sportowo-rekreacyjny, artystyczno-twórczy, społeczno-psychologiczny, organizacyjno-gospodarczy. Przedmiot działalności organizacji samorządu uczniowskiego w ramach poszczególnych obszarów przedstawia tabela 1.

Przedstawione w modelu obszary działalności realizowane są poprzez cykl funkcji zarządczych, w tym informacyjno-analityczna, motywacyjno-celowa, prognostyczna, regulacyjno-korekcyjna, kontrolno-diagnostyczna i wykonawczo-organizacyjna.

Wyodrębnione przez nas funkcje organizacji samorządu uczniowskiego i ich cechy zostały przedstawione w tabeli 2.

Wynikiem organizacji samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki oświatowej jest samostanowienie, samorealizacja, samorozwój osobowości ucznia szkoły.

Zgodność wyników określonych działań i odrębnych kierunków działania z celem organizacji jest mechanizmem informacji zwrotnej, którego rezultatem jest korygowanie działań samorozwoju ucznia w organizacji samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej.

Wybrane komponenty, a także powiązania między nimi, umożliwiają graficzne przedstawienie modelu organizacji samorządu uczniowskiego

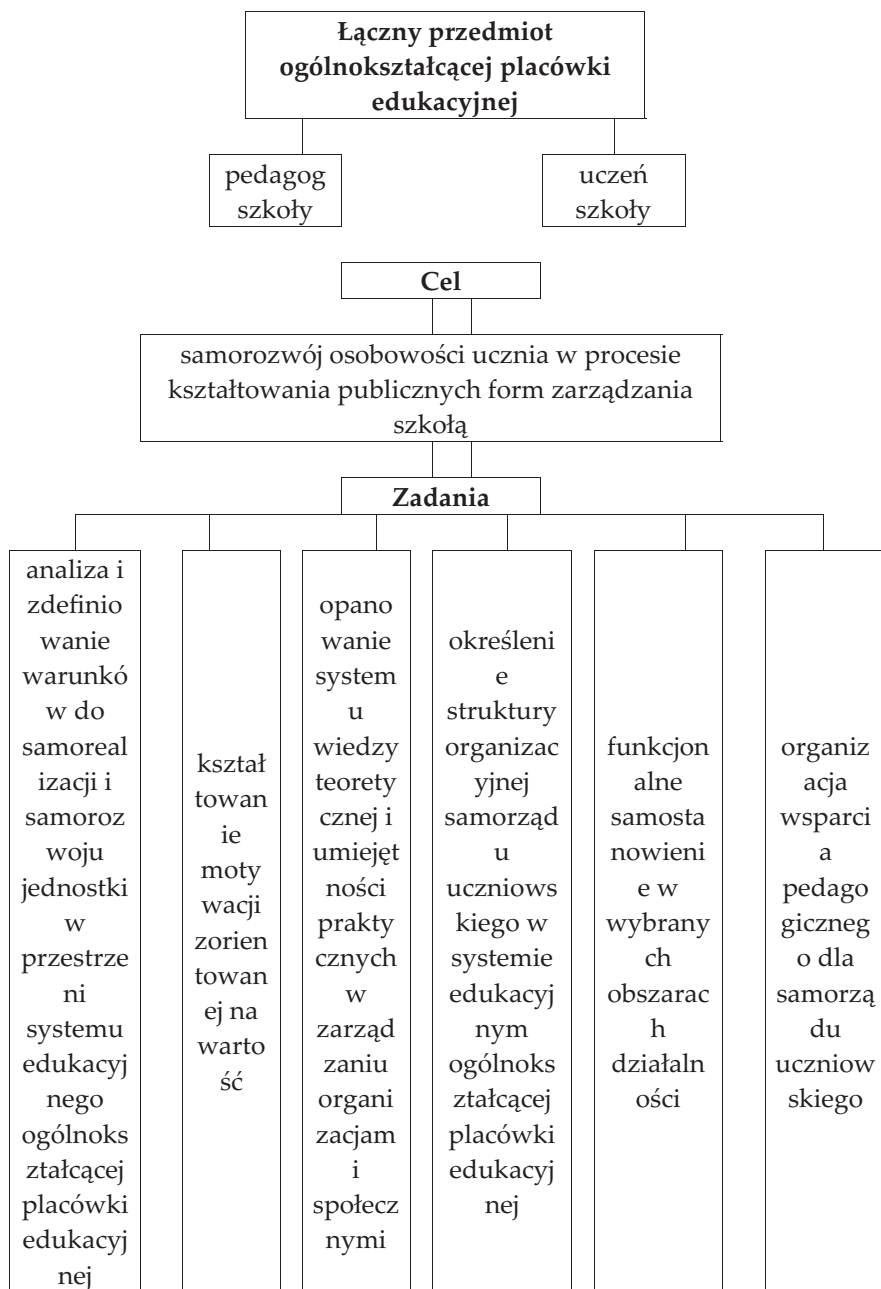
Tabela 2. Funkcje organizacji samorządu uczniowskiego

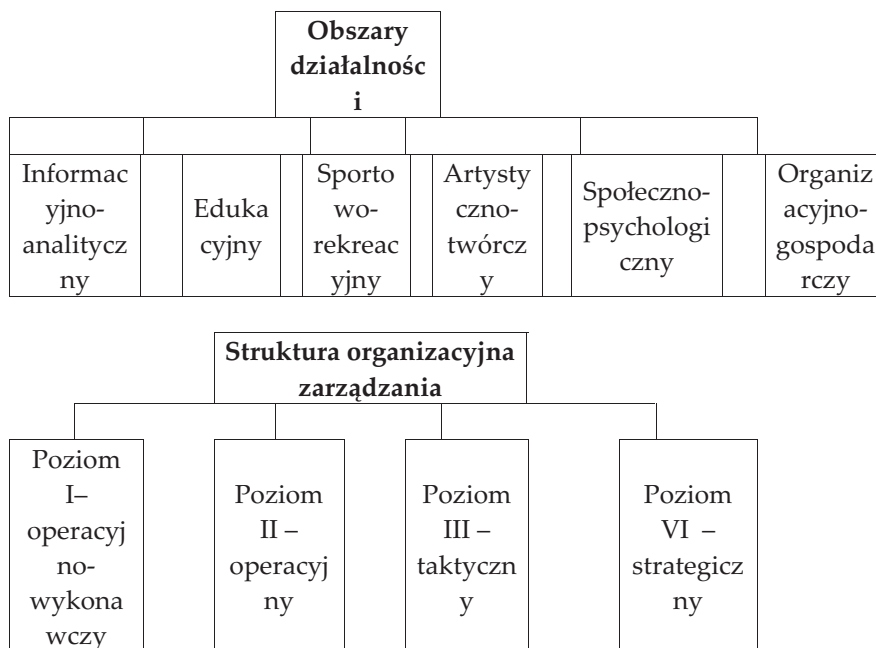
Nr	Funkcje	Przedmiot działalności
1.	Informacyjno-analityczna	Zapewnia zarządzanie przepływem informacji w ramach organizacji poprzez zrozumienie charakteru informacji (treść, objętość, stopień centralizacji, źródła odbioru) i określenie poziomu podejmowania decyzji zgodnie ze strukturą organizacji samorządowej.
2.	Motywacyjno-celowa	Zapewnia proces opracowywania celów działania i świadomości ich znaczenia dla realizacji indywidualnych, zbiorowych potrzeb jednostki, organizacji.
3.	Prognostyczna	Zapewnia optymalny wybór rzeczywistych celów, opracowanie programów ich osiągania na podstawie połączenia prognozowania perspektywicznego i bieżącego planowania.
4.	Wykonawczo-organizacyjna	Zapewnia działania na rzecz formowania i regulacji określonej struktury zorganizowanych interakcji poprzez podział obowiązków funkcjonalnych za pomocą szeregu sposobów i środków niezbędnych do osiągnięcia celu
5.	Kontrolno-diagnostyczna	Zapewnia, na podstawie diagnostycznej, informację zwrotną od organów zarządzających organizacji i społeczności uczniów szkoły co do ustalenia zgodności funkcjonowania i rozwoju działalności całej organizacji z potrzebami samorozwijającej się osobowości ucznia.
6.	Regulacyjno-korekcyjna	Zapewnia działania naprawcze za pomocą środków i sposobów operacyjnych w procesie samorządowym oraz wsparcie działań na poziomie zaprogramowanym.

w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej (patrz rysunek 2).

Charakterystycznymi cechami tego modelu są: integralność, wielopoziomowość, dynamizm, nierównowaga, koncentracja na samorozwoju osobowości uczniów w procesie edukacyjnym.

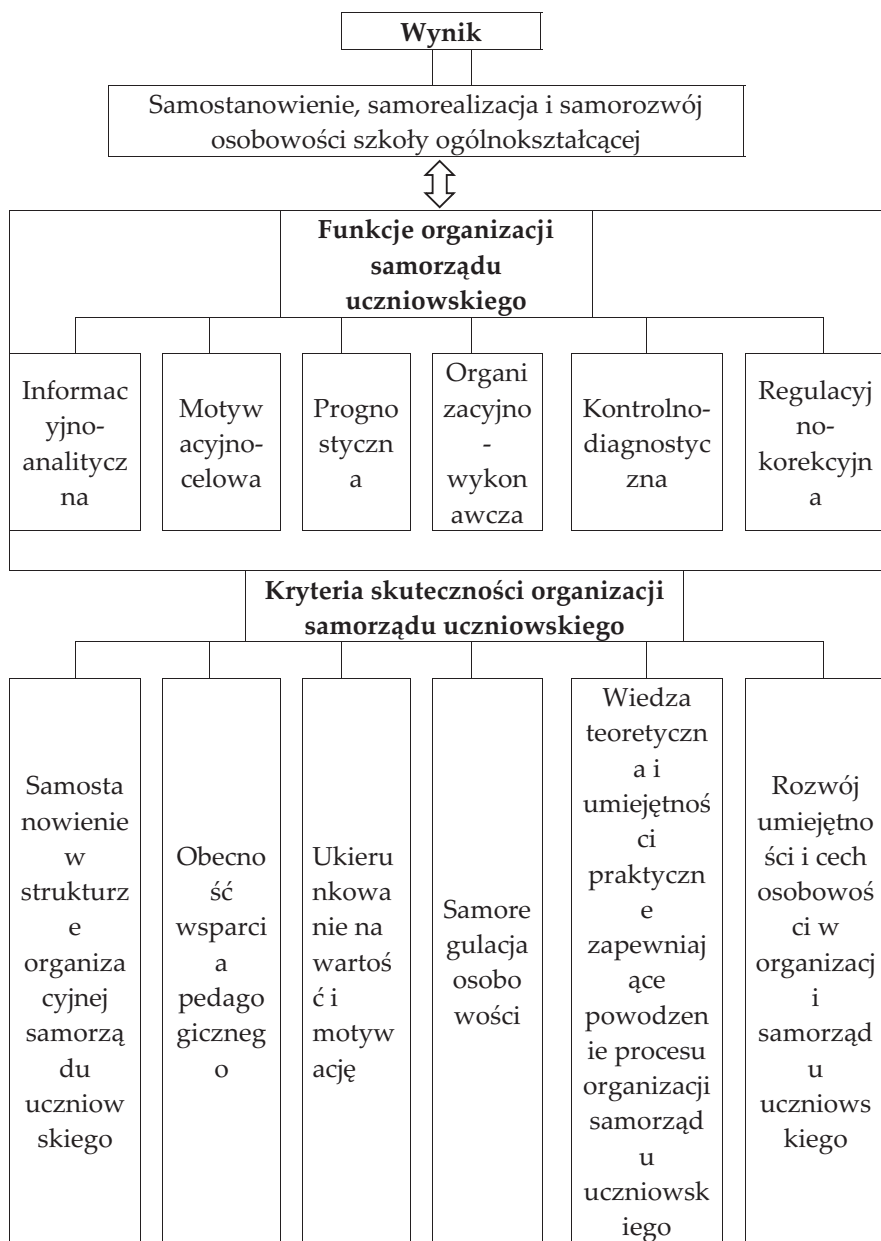
Model strukturalny i funkcjonalny organizacji samorządu uczniowskiego pozwala analizować sytuacje i problemy pedagogiczne pojawiające się w praktycznej działalności edukacyjnej, śledzić i

identyfikować wewnętrzne tendencje rozwojowe, a także opracowywać i dostosowywać strategię rozwoju samorządu uczniowskiego.

Wnioski z badania i perspektywy dalszej eksploracji w określonym kierunku. Opracowany strukturalny i funkcjonalny model organizacji samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej obejmuje cztery bloki organizacyjne (przedmiotowo-celowy, merytoryczny, funkcjonalno-działalnościowy, ocenialno-rezultatywny), cztery poziomy strukturalne (zbiorowe wyznaczanie celów strategicznych, zbiorowe wyznaczanie celów taktycznych, zbiorowe wyznaczanie celów operacyjnych, ustalanie indywidualnych celów), kryteria wydajności (orientacja na wartości i motywację, rozwój umiejętności i cech, samoregulacja osobowości, wiedza teoretyczna i umiejętności praktyczne w zakresie zarządzania organizacjami społecznymi, samostanowienie, obecność wsparcia pedagogicznego).

Rysunek 2. Model organizacji samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej

References:

1. Вартофский М. Модели. Репрезентация и научное понимание / М. Вартофский; [отв. ред И.Б. Новак, В.Н. Садовский]. – М.: Прогресс, 1988. – 507 с.
2. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1o3ww-Ak2XYItBha7ASqhXq1juGyut8K7ZKLKwvbkiQs/edit?pli=1>

Transliteration of References:

1. Vartofskyi M. Modely. Reprezentatsiya y nauchnoe ponymanye / M. Vartofskyi; [otv. red Y.B. Novak, V.N. Sadovskyi]. – M.: Prohress, 1988. – 507 s.
2. Osnovni oriientyry vykhovannia uchniv 1-11 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv Ukrainy. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://docs.google.com/document/d/1o3ww-Ak2XYItBha7ASqhXq1juGyut8K7ZKLKwvbkiQs/edit?pli=1>

The Author

Lilija Martynec
*Doktor Nauk Pedagogicznych, Docent,
Kierownik Katedry Pedagogiki, Kultury Fizycznej i
Zarządzania Edukacją,
Doniecki uniwersytet Narodowy imienia Wasyla Stusa,
Winnica, Ukraina
E-mail: liliamart7@gmail.com*

Abstracts

MARTYNEĆ LILIJA. Model organizacji samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej.
W artykule podkreślono, że najważniejszymi zadaniami edukacji są: kształtowanie odpowiedzialności obywatelskiej i samoświadomości prawnej, duchowości i kultury, inicjatywności, niezależności, tolerancji, umiejętności skutecznego socjalizowania się w społeczeństwie oraz aktywnej adaptacji na rynku pracy. Przedstawiono cel, zadania, treść, funkcje, kierunki działania samorządu uczniowskiego w systemie edukacyjnym ogólnokształcącej placówki edukacyjnej. Stwierdzono, że pod organizacją samorządu uczniowskiego rozumie się wynik celowych

wysiłków pedagogicznych na rzecz rozwoju zespołu uczniowskiego, który przyczynia się do kształtowania cech obywatelskich członków zespołu poprzez zaangażowanie ich w zarządzanie sprawami szkolnymi i tworzenie działających organów samoorganizacji, które mają rzeczywiste prawa i obowiązki.

Słowa kluczowe: samorząd uczniowski, system edukacyjny, modelowanie, proces edukacyjny, edukacja.

МАРТИНЕЦЬ ЛІЛІЯ. Модель організації учнівського самоврядування у виховній системі загальноосвітнього навчального закладу. У статті підкреслюється, що одними з важливих завдань виховання є: формування громадянської відповідальності та правової самосвідомості, духовності і культури, ініціативності, самостійності, толерантності, здатності до успішної соціалізації в суспільстві та активної адаптації на ринку праці. Розкрито цілі, завдання, зміст, функції, напрямки діяльності учнівського самоврядування у виховній системі загальноосвітнього навчального закладу. Визначено, що під організацією учнівського самоврядування розуміється результат цілеспрямованої педагогічної сили для розвитку учнівського колективу, який сприяє формуванню у членів колективу громадянських якостей шляхом залучення їх до управління шкільними справами і створення працездатних органів самоорганізації, наділених реальними правами і обов'язками.

Ключові слова: учнівське самоврядування, виховна система, моделювання, виховний процес, виховання.

МАРТИНЕЦЬ ЛІЛІЯ. Модель организации ученического самоуправления в воспитательной системе общеобразовательного учебного заведения. В статье подчеркивается, что одними из важных заданий воспитания являются: формирование гражданской ответственности и правового самосознания, духовности и культуры, инициативности, самостоятельности, толерантности, способности к успешной социализации в обществе и активной адаптации на рынке труда. Раскрыты цели, задачи, содержание, функции, направления деятельности ученического самоуправления в воспитательной системе общеобразовательного учебного заведения. Определено, что под организацией ученического самоуправления понимается результат целенаправленной педагогической силы для развития ученического коллектива, который способствует формированию у членов коллектива гражданских качеств путем

привлечения их к управлению школьными делами и создания трудоспособных органов самоорганизации, наделен реальными правами и обязанностями.

Ключевые слова: ученическое самоуправление, воспитательная система, моделирование, воспитательный процесс, воспитание.

MARTINET'S LILIYA. A model for the organization of student self-government in the educational system of a general educational institution. *The article emphasizes that one of the important tasks of education is: the formation of civic responsibility and legal identity, spirituality and culture, initiative, independence, tolerance, the ability to successfully socialize in society and actively adapt to the labor market. Disclosed are the goals, objectives, content, functions, directions of student self-government in the educational system of a general educational institution. It is determined that the organization of student self-government is understood as the result of targeted pedagogical power for the development of the student team, which contributes to the formation of civic qualities among team members by involving them in managing school affairs and creating able-bodied self-organization bodies, endowed with real rights and obligations.*

Keywords: student self-government, educational system, modeling, educational process, education.